

I. Архівна справа: історія та сучасність

Ірина Матяш

ДЕСЯТИЛІТТЯ ДІЯЛЬНОСТІ УНДІАСД І РОЗВИТОК АРХІВНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Десять років діяльності установи - перша знакова дата, що зумовлює необхідність підбиття підсумків та з'ясування перспектив її роботи. 2004 року десятилітній рубіж своєї діяльності подолав Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства Державного комітету архівів України.

Створення інституту стало своєрідною відповіддю на потребу суспільства і держави в розширенні історико-архівознавчих, джерелознавчих, археографічних досліджень, реформування мережі архівних установ, реалізації положень Закону України "Про Національний архівний фонд і архівні установи". Архівна система України вперше після неодноразових спроб за радянської доби отримала галузеву наукову інституцію, покликану забезпечити архівні установи теоретико-методичною базою для здійснення їхніх основних функцій. Найавторитетнішою установою в цій царині у найближчих сусідів та власне "взірцевою моделлю" був Всеросійський науково-дослідний інститут документознавства та архівної справи. Відтак на початку діяльності перед новоствореним українським інститутом було поставлено (дещо ейфорійне в умовах браку кадрів зі спеціальною освітою та науковими ступенями, необхідних приміщень і відповідного обладнання, повноцінного фінансування, затвердженого штатного розпису з 40 осіб без інженерно-технічного персоналу) завдання проведення теоретичних досліджень у галузі архівознавства та документознавства. Водночас на порядок денний висувалися питання розроблення підзаконних актів до прийнятого в грудні 1993 р. Закону України "Про Національний архівний фонд і архівні установи України" та інших нормативно-правових документів, стандартів зберігання та описування архівних документів, основних правил роботи державних архівів, методичних посібників з підготовки галузевих переліків документів зі строками зберігання, інших методичних розробок з питань діловодства, які визначали передусім прикладний характер діяльності УНДІАСД та проведення наукових досліджень як галузевої установи відповідно до замовлень установи вищого рівня.

Попри труднощі процесу становлення інституту, діяльність якого de-facto розпочалася лише в січні 1995 р., наукові завдання щодо створення концепцій розвитку архівної справи і документознавства в умовах інформатизації суспільства, удосконалення методів архівознавства, осучаснення понятійного апарату та термінологічного інструментарію, дослідження правових аспектів роботи з документами Національного архівного фонду України було вирішено. Належна увага приділялася дослідженню багатоаспектних зв'язків архівознавства з науками, які складають його методологічну базу (філософія, історія), з іншими дисциплінами, які близькі до нього щодо об'єкта, завдань і предмета дослідження (бібліотекознавство, музеєзнавство, інформатика) чи зумовлених специфічними напрямками архівознавчих досліджень (природознавчі проблеми збереженості документів, економічні питання діяльності архівних установ).

У процесі діяльності інституту викристалізувалися пріоритетні напрямки досліджень: історико-архівознавчі, зумовлені їхнім аксіологічним та когнітивним значенням, активним впливом на формування історичної пам'яті; біографічні, викликані необхідністю поцінувати персональний внесок архівістів у розбудову архівної справи; термінознавчі - з огляду на необхідність оновлення й уточнення понятійного апарату архівознавства, створення національних термінологічних архівних словників; хіміко-біологічні - зосереджені на "вічній" проблемі архівів, що полягає у розробленні оптимальних засобів і способів забезпечення збереженості архівних документів з різними видами носіїв; інформатизація архівної справи як відповідь на виклик часу і нагальна необхідність запровадження сучасних засобів у щодення діяльності архівних установ.

Перші результати дослідження теоретико-прикладних проблем архівістики втілилися в розроблених співробітниками УНДІАСД у співпраці з представниками Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України, академічних інститутів, вищих навчальних закладів концепціях: комп'ютеризація архівної справи, підготовка та післядипломна освіта кадрів для архівних установ, захист національних інтересів у галузі архівної справи.

Створена колективом авторів під керівництвом д. і. н., професора Л. А. Дубровіної "Концепція системної комп'ютеризації архівної справи"(1998)¹, як відзначив нинішній Голова Державного комітету архівів України д. і. н., проф. Г. В. Боряк, склала "методичний фундамент для подальших розробок" у цьому напрямі². Чи не найважливішим у цьому контексті були викладені в концепції бачення основних етапів реалізації проекту та сформульовані пропозиції щодо використання програмного й технічного забезпечення та структури комп'ютерного комплексу архівної системи.

Не менш важливе значення для визначення пріоритетних напрямів сучасної архівної освіти в Україні мала підготовлена тимчасовим творчим колективом у складі І. Б. Матяш (керівник), Я. С. Калакури, В. С. Лозицького, К. Т. Селіверстової "Концепція підготовки та післядипломної освіти кадрів для архівних установ" (1998)³. Сформульована в цій концепції ідея створення навчально-методичної бази національної архівної освіти реалізована в процесі апробації концепції шляхом підготовки підручників і навчальних посібників з архівознавчих дисциплін. Досі не втратила актуальності пропозиція щодо заснування спеціального Центру архівної післядипломної освіти, хоч нині спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості вищих навчальних закладів, у яких запроваджено викладання архівознавства. Організація такого центру при УНДІАСД зумовлена необхідністю протиставити фахове викладання різноманітним "самодіяльним" курсам перепідготовки кадрів служб діловодства і архівів. Це також відкриває можливість вирішити проблему систематичного оновлення знань працівників архівів, отримання ними додаткової спеціалізації, організації стажування (в тому числі зарубіжного) архівістів.

У "Концепції захисту національних інтересів в архівній справі" (автори: Л. О. Драгомірова, К. Є. Новохатський)⁴ розглянуто питання прогнозування, виявлення й оцінки реальних та потенційних загроз і дестабілізуючих чинників, розроблення комплексу організаційних заходів, орієнтованих на попередження, подолання, нейтралізацію загроз, координацію дій державних органів і архівних установ із захисту як загальнонаціональних інтересів, так і законних потреб конкретних юридичних і фізичних осіб. Реальні пропозиції, сформульовані в концепції, стосуються комплексу заходів, спрямованих на забезпечення верховенства національних інтересів у галузі архівної справи в умовах техногенних катастроф, політичних і економічних криз, пріоритетним завданням яких є вирішення питань, пов'язаних з формуванням Національного архівного фонду України.

Наприкінці 1990-х - на початку 2000-х років тематику науково-дослідної та методичної роботи було помітно наближено до нагальних потреб архівної практики. Зокрема зі згаданою "Концепцією захисту національних інтересів в архівній справі" тісно пов'язана "Методика грошової оцінки документів НАФ" (розробники С. Г. Кулешов, Н. М. Христова), спрямована на вирішення питань захисту законних інтересів держави, юридичних і фізичних осіб - власників документів Національного архівного фонду. Вона визначила порядок проведення грошового оцінювання документів НАФ на підставі загальноновизнаних критеріїв їх цінності.

Важливими напрямками роботи УНДІАСД є теоретичні та науково-прикладні дослідження в галузі фізико-хімічної та біологічної збереженості документів НАФ, вивчення процесів старіння документів із різними носіями та засобів продовження строків їх зберігання, удосконалення методів консервації та реставрації документів, забезпечення державних архівів нормативно-методичними документами. Вирішення цих проблем належить до

компетенції відділу фізико-хімічних та біологічних досліджень інституту (завідувач к. б. н. О. П. Володіна).

Пріоритетним напрямом роботи відділу в умовах браку національних стандартів, які б регламентували правила зберігання документів НАФ, є розроблення галузевих стандартів України: ГСТУ 55.001-98 "Документи з паперовими носіями. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги" та ГСТУ 55.002-2002 "Фотодокументи. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги" і ГСТУ 55.003-2003 "Кінодокументи. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги" (спільно з ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного). Стандарти регламентують технічні вимоги, необхідні для створення оптимальних умов зберігання документів НАФ: до будівель, де зберігаються документи, робочих приміщень архівів та обладнання архівосховищ, режимів зберігання; до порядку організації контролю технічного та фізико-хімічного стану документів; до комплексу заходів, який забезпечує зберігання документів. Вимоги пожежної безпеки до утримання територій, будівель, споруд і приміщень архівів, до використання інженерного обладнання та технічних засобів протипожежного захисту, до контролю за виконанням правил пожежної безпеки регламентують розроблені відділом "Правила пожежної безпеки для державних архівних установ України"⁵.

Проблемі впливу підвищеної кислотності паперу на процеси старіння документів присвячено методичні рекомендації "Визначення кислотності паперу"⁶, в яких докладно висвітлено поняття про кислотність паперу, методика визначення кислотності паперу, а також наведено методи нейтралізації та стабілізації кислотності паперу. Ця праця розрахована на працівників архівів та бібліотек України, які займаються забезпеченням збереженості документів з паперовими носіями.

Довгострокова стратегія забезпечення збереженості НАФ актуалізувала потребу формування загальнодержавної системи архівного моніторингу, до якої мають підключитися усі архівні установи незалежно від їхньої категорії, підпорядкованості, форми власності. Структуру такої системи розроблено на базі інституту. Загальнодержавна система моніторингу збереженості НАФ планується як ієрархічна багаторівнева структура, яка має такі рівні: 1) Центральна моніторингова служба (ЦМС), підпорядкована безпосередньо Державному комітету архівів України; 2) моніторингові служби центральних архівів, державних архівів областей, галузевих державних архівів та інших архівних установ, які зберігають документи НАФ; 3) моніторингові служби окремих архівосховищ державних архівів. Створення системи моніторингу дозволить запобігти втратам документів у кризових ситуаціях, а також попередити такі втрати.

Відділ фізико-хімічних та біологічних досліджень репрезентує інститут у затвердженій Кабінетом Міністрів України "Програмі збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 роки", основними засадами якої є створення: а) системи єдиного загальнодержавного обліку документальних пам'яток національного культурного надбання, зокрема старовинних рукописів, рідкісних і цінних видань; б) міжвідомчих центрів консервації і репрографії при бібліотеках загальнодержавного значення та державних обласних архівах; в) системи підготовки і перепідготовки кваліфікованих спеціалістів - зберігачів і реставраторів.

Особливе місце в діяльності інституту посідають проблеми документознавства та діловодства, дослідженням яких займається відділ документознавства (завідувач д. і. н., проф. С. Г. Кулешов). Діяльність відділу документознавства УНДІАСД спрямовується переважно на підготовку нормативних та методичних документів, що забезпечують організацію діловодства в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях. На початку роботи інституту (як і у подальшому) значну допомогу в реалізації ним цього пріоритетного завдання надали провідні фахівці Головархіву України. Так, вони фактично були основними укладачами виданих під егідою галузевої наукової установи методичних рекомендацій щодо розроблення номенклатур справ, відомчих (галузевих) переліків документів, а також

"Переліку типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів" (1997).

Перші "самостійні" методичні розробки відділу були призначені для забезпечення організації діловодства в архівних установах (альбом форм документів, взірцева інструкція з діловодства, приблизні норми часу на основні види робіт в архівних підрозділах, планово-звітна документація архівних установ). Ініціативно відділ почав також досліджувати шляхом анкетування стан організації діловодства в центральних органах виконавчої влади (1997) з метою виявлення його проблем і врахування їх під час визначення перспектив роботи й розроблення проектів нормативних та методичних документів. Зокрема, серед пріоритетних завдань в організації діловодства респондентами було зазначено необхідність її уніфікації та стандартизації та вивчення можливостей і засобів застосування систем електронного діловодства. Зважаючи на це, відділ підготував низку видань оглядового та методичного характеру, в яких узагальнювався тогочасний досвід застосування комп'ютерної техніки у діловодстві, а також проведено семінар з цієї проблематики для працівників державних архівних установ.

Значне місце в роботі відділу займає розробка теоретичних питань документознавства та діловодства, їхнього понятійного апарату, а також історії цих галузей знань. Низку статей з цієї проблематики опубліковано у "Студіях з архівної справи та документознавства", "Архівах України", "Віснику Книжкової палати України", "Бібліотечному віснику" д. і. н., проф. С. Г. Кулешовим. Свої погляди на історію документознавства, його структуру та теоретичні основи вчений узагальнив у виданій у 2000 р. монографії⁷. Низку питань з історії та теорії діловодства висвітлено у публікаціях старшого наукового співробітника відділу О. М. Загорецької.

Основну увагу співробітників відділу документознавства зосереджено на підготовці та узгодженні нормативних документів, що регулюють функціонування сфери архівної справи та діловодства в країні. За замовленням Держкомархіву відділ розробив чинний Національний стандарт України (ДСТУ 4163-2003) на оформлювання організаційно-розпорядчих документів та видано методичні рекомендації щодо його застосування (2004). Наказом Держспоживстандарту затверджено та надано чинності з 2005 року Національному стандарту 2732-2004 "Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення". Працівники відділу уклали "Примірну номенклатуру справ апарату обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій", підготовлено проект примірної номенклатури справ апарату районної державної адміністрації. Найвищий рівень уніфікації нормативних вимог до організації діловодства в країні має відбити Закон України "Про діловодство", у підготовці якого брали участь працівники відділу.

Загалом низка останніх розробок інституту безпосередньо відповідає на практичні потреби щоденної роботи архівів. Так, 2003 р. завершено складання та впроваджено "Правила пожежної безпеки для працівників архівних установ", "Нормативи чисельності основного персоналу державних архівів", значним є внесок інституту, зокрема старшого наукового співробітника Л. О. Драгомірової, у підготовку "Основних правил роботи державних архівів України" (2004). Відбувається узгодження "Правил охорони праці в архівних установах", передано на затвердження до Держспоживстандарту справу Національного стандарту "Правила описування архівних документів". Підготовлено для розгляду Методичною комісією Держкомархіву перший варіант "Схеми класифікації документної інформації в систематичних каталогах державних архівів України" і опублікований для широкого обговорення в "Студіях з архівної справи та документознавства" (т. 11).

Отже, проблематика наукових досліджень інституту на сучасному етапі тісно пов'язана зі змінами, що відбулися в усіх сферах життя суспільства та держави. До стратегічних напрямків діяльності інституту додалися розроблення організаційно-методичних засад

роботи з електронною документацією, теоретичних і практичних питань доступу до документів Національного архівного фонду, створення Інформаційної системи ЦФК, розроблення методики підготовки архівних довідників у рамках галузевої програми "Архівні зібрання України".

Характерною рисою діяльності УНДІАСД є тісна співпраця зі спорідненими академічними інститутами, архівними установами, вищими навчальними закладами. Впродовж 1995-2004 рр. підписано угоди про співпрацю з Інститутом української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України (1996), Центральною науковою бібліотекою НАН України (1996), Національним науково-дослідним реставраційним центром Міністерства культури та мистецтв (1999), Харківським національним університетом ім. В. Н. Каразіна (2002), Європейським університетом (2002), Східноукраїнським національним університетом ім. В. Даля (2002), Львівським національним університетом ім. Івана Франка (2003), Херсонським державним університетом (2003), Чернігівським державним педагогічним університетом ім. Т. Г. Шевченка (2004).

Найближчими партнерами в науковій діяльності УНДІАСД від часу його створення стали Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Інститут архівознавства, Інститут рукопису та Інститут біографістики Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, покликані забезпечити розвиток археографії, джерелознавства, кодикології, кодикографії, дипломатики, біографістики, документознавства, окремих методичних і практичних аспектів архівної справи через науково-дослідну та інформаційну діяльність у цій галузі. Істотне значення для розвитку архівної справи мав розроблений академічними інститутами спільно з Головним архівним управлінням і прийнятий 1992 р. Державним комітетом України з питань науки і технологій комплекс проектів, об'єднаних у програму "Книжкова спадщина України: створення бібліографічного та археографічного реєстру і системи збереження та загальнодоступності". Одним із напрямів програми ("Архівна та рукописна Україніка: Національна зведена система документальної інформації") стало створення бази даних і комплексу документальних публікацій Україніка, у якому активну участь взяв УНДІАСД. Серйозним здобутком у галузі архівної освіти та певним підсумком співпраці інституту з вищими навчальними закладами - Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Київським національним університетом культури і мистецтв можна вважати навчально-методичний комплекс з архівознавства для студентів вищих навчальних закладів: підручник "Архівознавство" (1-е видання 1998, 2-е - 2001), "Нариси історії архівної справи в Україні" (2002)⁸ та "Хрестоматія з архівознавства" (К., 2003). Статус навчального посібника отримав і перший український термінологічний тлумачний нормативний словник "Архівістика" (1998) - колективна праця, здійснена під керівництвом К. Є. Новохатського⁹. Продовжив цей ряд біобібліографічний довідник "Українські архівісти" (1998-2001 рр.), мета якого полягала передусім у з'ясуванні внеску кожного покоління архівістів у формування суспільної значущості архівної спадщини, здобутків та прорахунків в управлінні галуззю, в аналізові теоретичних досягнень українських архівознавців як складової світового досвіду розвитку архівістики, піднесенні соціального рейтингу професії архівіста. Найближчим часом планується виправлене й доповнене видання довідника за Національною програмою випуску соціально значущих видань.

Кінець 1990-х років у діяльності інституту позначений зміцненням творчих зв'язків із зарубіжними колегами: Всеросійським науково-дослідним інститутом документознавства та архівної справи, Білоруським науково-дослідним інститутом документознавства та архівної справи. Тресторонню українсько-російсько-білоруську угоду про співпрацю в галузі архівознавства та документознавства було підписано 2 листопада 1999 р. Її предметом стали повномасштабна співпраця у здійсненні спільних науково-дослідних робіт, видання збірників документів та наукових праць, проведення науково-практичних

конференцій, семінарів, симпозіумів, взаємне рецензування науково-дослідних робіт і дисертацій, інформування про планові роботи та заходи (конференції, семінари тощо), обмін бібліографічною і реферативною інформацією в галузі документознавства та архівної справи, а також науково-методичними розробками з усіх напрямків діяльності.

Робота над спільними проектами з підготовки путівника "Архіви російської православної церкви в Росії, Україні, Білорусі" та енциклопедичного довідника з архівознавства поєднує відділ архівознавства УНДІАСД (завідувач к. і. н. Н. П. Московченко) з Історико-архівним інститутом Російського державного гуманітарного університету. Зокрема Центр архівознавчих досліджень Історико-архівного інституту РДГУ бере активну участь у підготовці архівознавчого енциклопедичного довідника, підготовку якого розпочато на базі відділу архівознавства УНДІАСД 1997 р. за підтримки Міністерства культури та мистецтв України із залученням провідних фахівців Національної академії наук України, вищих навчальних закладів, архівних установ, музеїв та бібліотек (у чому числі зарубіжних). Мета створення енциклопедичного видання з архівознавства, вихід якого заплановано на 2005 р., полягає в узагальненні досягнень вітчизняної архівної науки й визначення її місця серед інших галузей історичної науки та суміжних дисциплін, репрезентації історичного досвіду українських архівів та їхніх видатних представників, з'ясування ролі архівістики України в світовому архівному просторі. Досягнення поставленої мети уможливило звільнення впродовж останнього десятиліття гуманітарних наук від "класичних радянських ідеологем", "повернення" імен і праць видатних українських архівістів, розширення доступу до архівної інформації.

Результатом співпраці з Гомельським державним університетом імені Ф. Скорини на підставі угоди, підписаної 1999 р., стала підготовка бібліографії та реєстру архівних фондів, у яких зберігаються документи про життя та діяльність видатного історика, архівознавця, педагога М. В. Довнар-Запольського¹⁰, участь співробітників інституту в Довнарівських читаннях (Речиця, Республіка Білорусь) та викладачів університету в наукових конференціях, які проводилися на базі УНДІАСД.

Результативність наукової співпраці УНДІАСД з зарубіжними архівознавцями засвідчує й видавнича діяльність інституту. Для поширення наукових ідей у галузі архівної справи, публікації результатів наукових досліджень в галузі теорії та методики архівознавства, документознавства, спеціальних історичних дисциплін, публікації архівних документів 1996 р. було засновано науковий щорічник УНДІАСД "Студії з архівної справи та документознавства", археографічний щорічник "Пам'ятки" (1998), серійні видання "Історія архівної справи: спогади, дослідження, джерела", "Архівні та бібліографічні джерела української історичної думки" (1998), міжвідомчий науковий збірник "Архівознавство. Археографія. Джерелознавство" (1999). Членами редакційних колегій цих видань є М. В. Ларін, Є. В. Старостін (Російська Федерація), В. В. Федосов, М. Ф. Шумейко (Республіка Білорусь), у щорічнику "Студії з архівної справи та документознавства" спеціальний розділ присвячено питанням розвитку архівної справи в зарубіжних країнах, на сторінках періодичних видань інституту систематично друкуються статті російських, білоруських, польських, німецьких, канадських авторів.

Важливим чинником розвитку архівознавчої думки та активною формою підвищення кваліфікації архівістів у другій половині 1990-х років стали міжнародні та всеукраїнські конференції, традиція систематичного проведення яких була відроджена інститутом. Проблематика конференцій, як правило, відповідає пріоритетним проблемам архівної справи. Так, у ході конференції "Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи" (1996) розглядалися актуальні питання архівного будівництва, шляхи розвитку архівознавства як науки в незалежній Україні, проблеми викладання архівознавчих дисциплін. На науковій конференції "Архівна та бібліотечна справа в Україні 1917-1921 рр." (1997) обговорювалися професійні проблеми архівної та бібліотечної справи на сучасному етапі. Питання забезпечення збереженості архівних документів аналізувалися на Міжнародній науковій конференції "Національна архівна

спадщина: проблеми збереженості" (1999). Ширшому залученню молоді до розроблення пріоритетних тем архівознавства, вивчення історії архівної справи, розширення діапазону використання архівної інформації сприяла наукова конференція молодих дослідників "Архів і особа" (1999). Визначення магістральних напрямків розвитку архівної справи задля досягнення важливих стратегічних цілей державної політики у галузі культури: збереження і примноження національного архівного фонду, створення єдиного електронного ретроспективного інформаційного простору та забезпечення умов доступу до нього, удосконалення галузевої нормативно-правової бази, підготовка фахівців та післядипломна освіта архівістів, розширення міжнародного співробітництва з метою зміцнення авторитету українських архівних установ, які володіють значним науковим та кадровим потенціалом, стало головною метою Міжнародної наукової конференції "Архіви - складова інформаційних ресурсів суспільства" (2001). Вперше за межі Києва було винесено Міжнародну наукову конференцію "Архіви і краєзнавство: шляхи інтеграції" (2003), яка відбулася у м. Дрогобичі та Трускавці Львівської області. На ній було окреслено термінологічні проблеми архівознавства та краєзнавства, з'ясувано шляхи взаємодії та можливості використання архівної інформації в краєзнавчих дослідженнях, привернуто увагу українських та зарубіжних дослідників до вивчення історії міст і містечок України, актуалізувано питання ретельного збереження архівних документів як скарбниці пам'яті та підґрунтя історичних та краєзнавчих досліджень.

Підвищенню рівня наукових досліджень у галузі архівної справи сприяє удосконалення роботи Галузевої служби науково-технічної інформації, функції якої виконує з 1999 року сектор науково-технічної інформації (завідувач к. пед. н. Л. П. Одинока) науково-інформаційного відділу УНДІАСД. Основне завдання ГС НТІ полягає у вивченні та аналітико-синтетичному опрацюванні інформаційного потоку з питань архівної справи та документознавства, організації функціонування Довідково-інформаційного фонду.

Галузева служба НТІ, крім своїх основних завдань, здійснює бібліографічний супровід web-сторінки Держкомархіву, систематично видає електронний інформаційно-бібліографічний бюлетень, надає науково-методичну допомогу службам НТІ державних архівів. Вагомим результатом роботи ГС НТІ стало розроблення галузевого стандарту "Галузева система науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства. Структура та основні напрями функціонування" (2004).

Яскравою подією в житті інституту стало створення вперше в історії української архівістики в травні 2003 року спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій із правом приймати до розгляду і проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальностей 07.00.06 - історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни і 07.00.10 - документознавство, архівознавство. Впродовж року діяльності ради відбулося 10 захистів дисертацій співробітниками архівних установ України: Ф. А. Винокуровою, Т. А. Клименко, В. П. Купченко, Н. П. Павловською, та вищих навчальних закладів: Т. Ю. Лютою, І. М. Магою, В. П. Тельвак, І. Р. Філіппенко, О. В. Вербовим, К. А. Віслобоковим. Другий рік в інституті функціонує заочна аспірантура, покликана забезпечити архівну систему науковими кадрами вищої кваліфікації. Аспірантами УНДІАСД є передусім працівники державних архівних установ.

Значно якісно зміцнився, попри скорочення до 38 осіб, штат УНДІАСД. Нині в інституті працюють 6 докторів наук, 9 кандидатів наук, з яких 6 мають вчене звання професора, 3 - доцента та старшого наукового співробітника. Мета та основні напрями діяльності інституту, сформульовані на принципово новому науковому підґрунті, знайшли відображення у новій редакції Статуту УНДІАСД. Було уточнено й структуру інституту, яка нині включає відділи архівознавства (завідувач к. і. н. Н. П. Московченко) із сектором науково-довідкового апарату та обліку документів (завідувач к. і. н. С. Л. Зворський), документознавства (завідувач д. і. н., проф. С. Г. Кулешов), фізико-хімічних та біологічних досліджень (завідувач к. біол. н. О. П. Володіна) та науково-інформаційний

(завідувач д. і. н., проф. А. М. Катренко) із сектором науково-технічної інформації (завідувач к. пед. н. Л. П. Одинока).

Загалом за 10 років в інституті відбулися певні позитивні зміни в удосконаленні планування, організації проведення наукових досліджень, доборі та розстановці наукових кадрів. При цьому чи не найсерйознішою проблемою залишається невідповідне матеріально-технічне забезпечення його та низький рівень заробітної плати науковців, а найбільшим здобутком - колектив науковців, здатних долати труднощі. Тісне співробітництво УНДІАСД з українськими та зарубіжними вищими навчальними закладами, академічними інститутами, яскраво виражені інтеграційні тенденції в їхній діяльності, розроблення актуальних питань архівної науки і практики, запровадження нових технологій та заснування спеціальних архівознавчих видань як каналів професійної комунікації спрямовані на позитивну перспективу функціонування галузі ХХІ ст.

1. Основні положення концепції комп'ютеризації архівної справи // Студії з арх. справи та документознавства. - 1998. - Т. 3. - С. 6 - 17.
2. Боряк Г. В. Десять років інформатизації архівної справи в Україні: проблеми, здобутки, перспективи // Хрестоматія з архівознавства. - К., 2003. - С. 358-368.
3. Матяш І. Б. (кер.), Калакура Я. С., Лозицький В. С., Селіверстова К. Т. Концепція підготовки та післядипломної освіти кадрів для архівних установ // Студії з арх. справи та документознавства. - 1998. - Т. 3. - С. 17-24.
4. Новохатський Костянтин, Скрицька Лариса. Концепція забезпечення національних інтересів у галузі архівної справи // Студії з арх. справи та документознавства. - 2002. - Т. 8. - С. 53-79.
5. НАПБ Б.01.006-2003 Правила пожежної безпеки для державних архівних установ України, зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 09.07.2003 №569/5890.
6. Визначення кислотності паперу. Методичні рекомендації. - К.: Головархів України, УНДІАСД, 1998. - 18 с.
7. Кулешов С. Г. Документознавство: історія та теоретичні основи. - К., 2000. - 162 с.
8. Це видання на Львівському форумі видавців - 2003 відзначено як кращий підручник для вищої школи.
9. Див.: Селіверстова Катерина, Савченко Максим. До виходу з друку першого українського термінологічного словника з архівної справи // Студії з арх. справи та документознавства. - 1998. - Т. 3. - С. 193-198.
10. Мітрафан Віктаравіч Доунар-Запольскі: Біябібліографічны паказальнік / Уклад.: В. У. Склабан, В. М. Лебедзева, І. Б. Мацяш і ін. - Мн.: Нац. б-ка Беларусі, 2001. - 120 с.